



ЖИТИ У ГАРМОНІЇ З ПРИРОДОЮ!

Вісник

КАРПАТСЬКОГО БІОСФЕРНОГО ЗАПОВІДНИКА

РЕГІОНАЛЬНА ЕКОЛОГІЧНА ГАЗЕТА

№4 (72)
СЕРПЕНЬ 2018 р.

Заснована
у 2006 році

Розповсюджується
безкоштовно

Розпочались святкові події напередодні професійного Дня, з урочистих зборів трудового колективу КБЗ. Зустріч працівників природоохоронної установи розпочалась з вітальних слів директора заповідника, заслуженого природоохоронця України Миколи Рибак.

Директор також вручив почесні грамоти кращим працівникам установи. Надійшли подяки й від Закарпатської обласної державної адміністрації та грамати Тячівської і Хустської міських рад. Від Закарпатської ОДА нагороджений

● ВІДЛУННЯ СВЯТА



ВІДЗНАЧИЛИ ДЕНЬ ПРАЦІВНИКА ПРИРОДНО-ЗАПОВІДНОЇ СПРАВИ В УКРАЇНІ

грамотою директор заповідника Микола Рибак. Привітати колектив зі святом навідався голова міста Рахова Віктор Медвідь, який вручив грамоти та подарунки від Рахівської міської ради. Усі почесні відзнаки доповнювали грошові премії.

Дружній колектив заповідника продовжив відзначення професійного свята в Угольському ПНДВ, де гуртом здійснили пішохідну екскурсію до однієї з природних візитівок КБЗ – карстової печери «Молочний камінь».

Для гостей установи на відзначення Дня працівника природно-заповідної справи відбулись Дні відкритих дверей у «Музеї екології гір», а для

Ще з 2009 року, завдяки Указу Президента України вся українська спільнота захисників природи відзначає своє професійне свято 7 липня. Так у рамках святкування Дня природоохоронця у Карпатському біосферному заповіднику відбулись різноманітні заходи.

учнівської молоді Діловецького шкільного лісництва в еколого-освітньому центрі «Центр Європи». Де у межах заходу дівчата під керівництвом О.І. Мендешора та з екоосвітніми заповідниками ознайомились з лікарськими рослинами нашого краю та виготовили мішечки-обереги.

Цьогоріч на адресу колективу КБЗ надійшло чимало душев-

них вітань з нагоди професійного свята, а також, найкращі вітання природоохоронна установа надіслала своїм колегам. Бажаючи усім наснаги та щирою захопленням не легкого справу якою спільно здійснюємо задля збереження природи Карпат та України.

Зоряна ЛІПЧАК.

ЗІ ЗВЕРНЕННЯ ДО МІНІСТРА ЕКОЛОГІЇ ТА ПРИРОДНИХ РЕСУРСІВ УКРАЇНИ О.М. СЕМЕРАКА РАДОЮ НТР КБЗ ДО НАГОРОДИ – ЗАСЛУЖЕНО!

З нагоди 50-ти річчя створення Карпатського біосферного заповідника та за заслуги протягом 35-річного трудового стажу в природоохоронній установі. На конференції трудового колективу, більшістю голосів, директора КБЗ Миколу Петровича представили до нагородження відомчою заохочувальною відзнакою Міністерства екології та природних ресурсів України, а саме нагрудним знаком «Почесний працівник заповідної справи України». На основі відповідного рішення науково-технічної рада КБЗ звернулася зі зверненням до Міністра екології та природних ресурсів України О.М. Семерака.

Микола Петрович розпочав свою трудову діяльність у КБЗ з травня 1983 року лісником, пізніше працював майстром лісу, помічником лісничого, лісничим, головним лісничим, заступником

директора – головним природознавцем, а нині працює директором.

Трудовий шлях складає понад 40 років з яких 35 р. безперервно в установі. За цей час

зарекомендував себе висококваліфікованим працівником заповідної справи з відмінними знаннями та великим практичним досвідом. Він отримав відповідну фахову освіту і необхідні професійні знання – закінчив з відзнакою Сторожинецький лісотехнічний технікум та Національний лісотехнічний університет України. Нині заочно навчається у Національному транспортному університеті де здобуває ступінь магістра за спеціальністю «Екологія».

на 3-ій стор.

ПРО ВИКОНАННЯ ПРИРОДООХОРОННИХ ЗАХОДІВ

У минулому році із загального фонду державного бюджету заповіднику було виділено 23 млн. 967 тис. 268 гривень, що перевищило показник 2016 року на 60%. Зазначені кошти – в основному зарплата. На утримання КБЗ було виділено всього 400 тис. грн і, на жаль, нічого на капітальні видатки, як і попередніми роками. З млн. 615 тис. 300 гривень виручили від надання платних послуг, що на 44% більше від надходжень у 2016-му році. Зароблені кошти, з дозволу Мінприроди, установою спрямували на природоохоронні, науково-дослідні, еколого-освітні та рекреаційні заходи.

У 2017-му започаткували реалізацію заходів українсько-німецького проекту «Підтримка природоохоронних територій України», який буде діяти до 2022-го року. У його рамках на центральній садибі розпочато проектні роботи щодо визначення обсягів капітальних вкладень з будівництва, реконструкції та капітальних ремонтів комплексу офісних і службових приміщень. За кошти проекту закуплено автомобіль підвищеної прохідності «ДАС-ТЕР» та профінансовано заходи, пов'язані з проведенням науково-практичної конференції до 10-річчя створення об'єкта Все-

світної спадщини ЮНЕСКО. З 2018 по 2020 роки заплановано оновити всі будівлі на центральній садибі заповідника, закупити формений одяг для працівників служби держохорони, транспортну, комп'ютерну та оргтехніку. Також забезпечуватиметься підтримка територіальних громад, що розташовані в зоні діяльності КБЗ.

У заповіднику працюють 288 штатних працівників. Середня заробітна плата за 2017 рік становила – 5640,0 грн. До Пенсійного фонду торік перераховано 4 мільйони 184 тисячі 200 грн.

на 2-ій стор.

● МІЖНАРОДНА СПІВПРАЦЯ

ІНОЗЕМЦІ НАБИРАЛИСЬ ДОСВІДУ У КБЗ

Минулого місяця до природоохоронної установи завітала делегація директорів Національних парків Австрії з головною метою – перейняти досвід збереження та управління об'єкта Всесвітньої природної спадщини.

У зв'язку із трансформацією у 2017 році тристороннього об'єкта Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО «Букові праліси Карпат та давні букові ліси Німеччини» у багатонаціональний об'єкт «Букові праліси і давні ліси Карпат та інших регіонів Європи», який на сьогодні об'єднує 12 країн Європи, КБЗ опинився в центрі уваги, як першопроходець у розробці та впровадженні механізмів практичного менеджменту об'єкта Всесвітньої природної спадщини. Натомість, Австрія є однією з нових приєднаних країн у складі вищезгаданого серійного об'єкта, тож набиратись досвіду делегати країни прибули до КБЗ, де працівники установи на чолі з директором забезпечили їм найкраще перебування.

Делегація, яку цікавили букові праліси Карпат та досвід України щодо їхнього збереження та управління, складалася з 4-х діючих директорів австрійських національних парків Калькальпен, Тирольської та Каринтійської частини «Гоге Тауерн» (Високі Вежі), Гезойзе – Фолкгарда Майєра, Германа Штоттера, Петера Рупітча, Герберта Вольфгера, а також з директора Озера Нойзідлер – Йоганнеса Еренфелднера. До делегації входили й один колишній директор Національного парку Калькальпен Еріх Майргофера, та двоє менеджерів проекту Асоціації Національних парків Австрії – Сара Вендл та Штефані Котгасснер.

на 2-ій стор.

СТАЖУВАННЯ У США

Микола Романюк впродовж майже двох тижнів червня перебував у польових умовах, тісно спілкувався з лісовими рейнджерами Північно-Американських лісів, колегами з європейських країн, які стали учасниками програми лісових рейнджерів у США. З українського боку співпрацю у цій програмі Лісової служби США здійснювало Європейське товариство дикої природи Wilderness. Як зазначив працівник Служби державної охорони КБЗ, програма перебування у США була дуже насиченою, цікавою, пізнавальною і мала виражений характер стажування, залишаючи обмаль часу на відпочинок. Проте, навчання проходило у доволі невимушеній формі – було багато спілкування, практичних заходів.

– Я був єдиним представником на цій зустрічі від природоохоронних установ і взагалі з України. Загалом, брали участь представники з 5 країн світу. Зустріч відбу-

валася у м. Ред Рівер, штат Нью-Мехіко, впродовж 10 днів – з 30 травня до 9 червня. Нас розпачували з роботою Регіонального лісового офісу Роккі Маунтін. Працівники Лісової Служби США ділились власним досвідом захисту та збереження природи, а також будівництва та догляду за лісовими стежками. Було багато практичних навчань, а ще рафтинг і конкурс на приготування національних страв. Щоб взяти участь у міжнародній програмі мені довелося пройти чимало етапів, зокрема, починаючи від подання заявки на візу, і до підготування презентації про заповідник для представлення її в США. В цьому мені не одноразово допомогла заступник начальника відділу рекреації та сталого розвитку Ірина Йонаш. Я дуже радий, що був учасником цієї програми і сподіваюсь, що у майбутньому братиму участь у подібних заходах.

(Вл. інф.).



ПРО ВИКОНАННЯ ПРИРОДООХОРОННИХ ЗАХОДІВ

До державного та місцевого бюджетів спрямовано податків та зборів на суму 8 мільйонів 532 тисячі 900 грн. у т.ч. податку на додану вартість 588 тисяч 800 грн., податку з доходів фізичних осіб 3 мільйони 171 тисячу 800 гривень, рентної плати 301 тисячу 800 гривень, земельного податку 42,6 тисяч грн (до розрахунку земельного податку включено земельні ділянки заповідника, які є у межах населених пунктів за межами населених пунктів лісом землі сплачується рентна плата за використання лісових ресурсів).

На 2019-ий рік, враховуючи завершення робіт з відновлення меж та внесення інформації про земельні ділянки заповідника до державного земельного кадастру, КБЗ готує бюджетний запит до Мінприроди на виділення коштів щодо сплати земельного податку на територію заповідника, і за межами населених пунктів, які є у постійному користуванні. З цього приводу зараз вивчаємо практику установ ПЗФ, яким такі кошти вже виділяються. На наше клопотання, відповідно до рішень сесій населених пунктів Лугів, Костилівки та Рахова, щодо надання пільги заповіднику із сплати земельного податку, земельний податок до цих сільських рад та міста не сплачується.

Заповідник торік виконав перший та другий етапи розроблення проекту організації території установи та охорони її природних комплексів. Завершили розроблення першого етапу матеріалів лісовпорядкування на площі 39486,8 га. Продовжувалося виготовлення проекту землеустрою щодо відведення земельних ділянок у постійне користування на площі 7508,8 га. Планується, що згадані землевпорядні роботи, а також другий етап лісовпорядкування і III етап розроблення проекту організації території та охорони природних комплексів для КБЗ будуть виконані в повному обсязі вже цього року. Установа підготувала наукове обґрунтування щодо включення до складу КБЗ ділянки лісового масиву площею 394 га, що розташована на межі заповідника в ур. Гавришук. Наразі отримано позитивне погодження Мінприроди України.

Торік значно покращилася матеріально-технічна база КБЗ та його рекреаційна інфраструктура. Виконано інформаційне та інфраструктурне облаштування екотуристичних маршрутів, споруджено та відремонтовано КПП та інформаційно-туристичні центри в Трибушанському та Богдан-Петроському ПНДВ. Здійснено комплекс заходів щодо відновлення демонстраційного форелевого господарства, де відреставровані контора та інші споруди. Також облаштовано рекреаційний пункт і встановлено додаткову альтанку для відвідувачів. Відремонтовано й окремі службові кабінети на центральній садибі установи та лісові будиночки у високогір'ї. За кошти установи для всіх ПНДВ придбано бензопили для належного виконання природоохоронних заходів, доукомплектовано робочі місця у структурних підрозділах комп'ютерами та необхідною оргтехнікою. Закуплено два нові опалювальні котли та капітально відремонтовано центральну котельню. Приведено до належного технічного стану наявний в установі транспорт. Відновлено чотири автомобільні мости у Чорногірському ПНДВ та здійснено поточний ремонт 23 км доріг, зокрема тих, що ведуть до гори Говерла, полонин Рогнеска, Урда, Старий, Шумнеска. На жаль, ко-

● ЗВІТИ

штів для капітальних ремонтів доріг заповідник немає. Надія – на виділення цільових коштів.

Службою державної охорони КБЗ провела минулого року понад 150 рейдів-перевірок стану дотримання заповідного режиму. Здійснювалось щоденне патрулювання територій ПНДВ та чергування на КПП. Складено 5 адмінпротоколів про незаконну рубку дерев, 2 протоколи про порушення режиму охорони. Розмір шкоди, заподіяної внаслідок порушення природоохоронного законодавства становив: за незаконні рубки – 241 тис. 820 грн, а за порушення режиму охорони – 25 тис. 300 грн. У всіх ПНДВ велись планові протипожежні заходи, своєчасно гасили займання, і за минулий рік збитків від пожеж не було. Натомість, буревії 29 червня та 17 вересня 2017 року повалили близько 18 тис. м³ деревини переважно хвойних порід на площі близько 200 га. Торік розчищено 9170 м³ деревини. Наразі ця робота триває в т.ч. й на територіях, переданих КБЗ під охорону та виконання природоохоронних заходів відповідно до Указу Президента України та на які ще не оформлено правовстановлюючі документи. Роз'яснення щодо порядку ліквідації наслідків буревію на зазначеній території надано ОДА листом від 12 червня 2018 року. Вже сьогодні заповідник виписав лісрубний квиток на прорізку доріжки на полонину Гропа та здійснює роботи щодо відведення ділянок у рубку та отримання дозвільних документів на інших ділянках пошкоджених буревієм.

На належному рівні – робота щодо забезпечення населення дровами та підтримка ведення полонинського господарства. Для цього, за рахунок санітарних та інших рубок у межах району, населенню виділено 3240 м³ паливних дров та 43 м³ будівельного лісу. Дрова відпускалися на умовах франко-лісосіки ціною у 140 грн за один кубометр букових дров та 120 грн – хвойних порід. Науково-технічною радою КБЗ всі звернення Рахівщини, Великобичківського та Ясінянського ДЛГ, які стосуються надання погодження щодо проведення санітарних та інших рубок розглянуті у повному обсязі та надано погодження відповідно до чинного законодавства.

Важливим напрямком роботи – поглиблення співпраці з територіальними громадами. З цією метою, відповідно до рекомендацій координаційної ради КБЗ, укладено 17 декларацій про співпрацю з територіальними громадами Лугів, Богдана, Видрички, Розтоків, Ділового, Костилівки, Луга, Косівської Поляни, Білина, Квасів, Ясіня, Чорної Тиси, Лазещини та міста Рахова. У декларації заповідник висловив наміри щодо взаємної підтримки та сприяння співробітництву у впровадженні екологічно відповідального, соціально вигідного і економічно збалансованого розвитку населених пунктів. Для досягнення мети визначено, що координація дій здійснюватиметься проведенням робочих засідань, круглих столів, спільного просування ініціатив, а також реалізації відповідних проектів та програм розвитку територій. Ключовими напрямками співпраці визначено реалізацію концепції сталого використання природних ресурсів, розвиток інфраструктури, активізацію рекреаційної діяльності, зменшення впливу господарської діяльності на довкілля, підготовку планів і програм соціально-економічного розвитку і реалізацію відповідних

демонстраційних проектів, пошук фінансування, екологічно освітньо-виховна робота та інші види діяльності. До пріоритетів взаємодії віднесено розвиток територіальних громад щодо створення показових полонинських господарств, впровадження альтернативних джерел енергії, збір та утилізація побутового сміття, забезпечення благоустрою населених пунктів тощо.

У плані реалізації згаданих напрямків установа узяла на себе низку зобов'язань організаційного характеру і є відповідальною за планування й звітування щодо сталого розвитку територій перед Національним комітетом України та Міжнародною координаційною радою програми ЮНЕСКО «Людина і біосфера». Також заповідник підготував та запропонував місцевим радам підписати угоди про співпрацю щодо покращення ведення полонинського господарства, збереження полонинської культури і сталого використання природних комплексів на території КБЗ. Такі угоди наразі підписано з територіальними громадами Ділового, Лазещини, Луга, Косівської Поляни та Ясіня. На засіданні координаційної ради КБЗ, яка відбулась 23 листопада 2017 р., схвалено діяльність заповідника з виконання Меморандуму про співпрацю в збереженні і сталому використанні природних комплексів КБЗ, як частини українсько-словацько-німецького об'єкта Всесвітньої природної спадщини ЮНЕСКО «Букові праліси Карпат та давні букові ліси Німеччини» (укладений 30 квітня 2013 року, підписаний директором заповідника, всіма головами населених пунктів Рахівщини, керівниками районних адміністрацій та ради). У рамках роботи координаційної ради для обговорення широкого кола питань впродовж липня-серпня цього року заплановано проведення поетапних робочих зустрічей з головами та активом населених пунктів, розташованих у зоні діяльності установи.

Важливим напрямком роботи КБЗ – проведення еколого-освітніх та рекреаційних заходів. Так, еколого-освітні, інформаційно-туристичні центри та туристичні маршрути КБЗ Рахівщини впродовж 2017 р. відвідало понад 37 тисяч осіб. У друкованих ЗМІ районного, регіонального та всеукраїнського рівня опубліковано 48 публікацій, вийшло 34 сюжети на телебаченні та 3 інтерв'ю на радіо. Побачили світ нові науково-популярні та екологічні видання КБЗ.

На жаль, не все із запланованого вдалося реалізувати в повному обсязі, зокрема, через недостатнє фінансування не завершено II етап розроблення матеріалів лісовпорядкування, матеріалів землевпорядкування та проекту організації території. Також не вдалося розробити проекти на реконструкцію «Музею екології гір» та форелевого господарства, не завершено запланований капітальний ремонт приміщень центральної садиби, і ПНДВ тощо. Не вдалося у 2017 році відновити зруйновану альтанку на водоспаді «Труфанець» та відремонтувати дорогу в напрямку полонини Лисичий, незважаючи на домовленість про це з Великобичківським та Рахівським держлісгоспами. Наразі КБЗ розпочав ремонт дороги із залученням екскаватора. Також, є низка першочергових завдань, які виконуємо у міру фінансових можливостей, відповідно до затвердженого Мінприроди плану природоохоронних заходів.

Микола РИБАК, директор КБЗ, заслужений природоохоронець України.



на 1-й стор.

Відвідання Угольсько-Широко-лужанського масиву установи було запропоновано не випадково, адже саме ця місцевість гармонійно поєднує у собі, як вражаючі природні багатства, так і культурно-історичні пам'ятки. Програма включала ознайомлення з аспектами функціонування біосферного заповідника та досвідом КБЗ щодо особливостей управління та практичного менеджменту об'єкта спадщини, відвідання найцікавіших туристичних об'єктів Великої та Малої Угольки, а також екскурсії до найвіддаленіших та найнедоторканіших куточків пралісів.

В перший день гості побачили букові праліси Малої Угольки та ознайомилися із унікальними науковими дослідженнями структури та динаміки пралісів, які проводяться заповідником спільно із швейцарським Федеральним дослідним Інститутом. Культурна частина програми включала екскурсію та обід у діючому водяному млині змайстрованому ще на початку минулого століття. Відвідали й місцевий монастир, де зберігаються мощі св. Іова

Угольського та взяли участь в ознайомчій екскурсії до с. Колодне, до дерев'яної церкви 15 ст. Наступного дня відбулась екскурсія буковими пралісами Великої Угольки з відвідуванням найцікавіших туристичних об'єктів місцевості – мальовничої скелі г. Колиця, печери «Молочний Камінь» та Карстового Мосту.

Загалом, програма була дуже насичена та інформативна, щодня учасники проходили понад 15 км гірських маршрутів, а ще мали можливість познайомитися з особливостями місцевої кухні та скуштувати національні страви. Всі учасники отримали корисний досвід та позитивні враження від візиту і у відповідь запросили представників КБЗ відвідати та познайомитися з особливостями діяльності Національних парків Австрії. Це був перший, але дуже важливий крок до налагодження дружніх стосунків та плідної співпраці між нашими установами в рамках збереження та управління унікальними природними багатствами спільного об'єкта Всесвітньої природної спадщини ЮНЕСКО.

Ірина ЙОНАШ, заступник начальника відділу рекреації та сталого розвитку.

ЗУСТРІЧ З ПРЕДСТАВНИКАМИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ТОВАРИСТВА ДИКОЇ ПРИРОДИ

15 серпня, у заповіднику відбулась робоча зустріч з представниками Європейського товариства дикої природи Влодо Ванчура (Словаччина) та Вереною Грубер (Австрія). Установи на зустрічі представляли спеціалісти КБЗ І.Д. Йонаш, В.Ф. Покин'єв, М.М. Романюк та Р.Ю. Глеб. Головною метою зустрічі стало обговорення деталей проведення швидкого аудиту потенційних територій Дикої природи (Вілдернесу) в Марамороському масиві КБЗ.

Згідно підписаного контракту про аудит дикої природи, для його проведення працівники установи Руслан Глеб та Микола Романюк протягом трьох днів забезпечували супровід представникам товариства в найнедоторканіші та найбільш дикі місця масиву. Протягом цього короткого візиту група фахівців провела аналіз території масиву відповідно до 9 критеріїв Дикої природи та визначила площу території, яка відповідає цим критеріям. За результатами аудиту визначена територія має можливість отримати сертифікат дикої природи відповідного рівня бронзовий, срібний, золотий та платиновий, а також стати частиною Європейської мережі дикої природи терміном до 5 років (з можливістю проведення повторного аудиту та продовження членства). Крім того, у нас є унікальна можливість отримати перший сертифікат «Дикі полони-ни», оскільки майже ніде не збереглося недоторканих полонин, де би не проводився випас овець чи інших свійських тварин, а Мараморщина може стати першою такою територією, якщо дані буде підтверджено.

Європейське товариство дикої природи вже проводило аудити на території КБЗ – в Угольсько-Широколужанському та

Кузії-Трибушанському масивах, і дві території установи вже є учасниками Європейської мережі дикої природи. За результатами згаданих аудитів вказані території отримали відповідні сертифікати. А територія Угольсько-Широко-лужанського масиву, де також знаходиться і найбільша складова частина Всесвітнього об'єкта природної спадщини ЮНЕСКО «Букові праліси і давні ліси Карпат та інших регіонів Європи», отримала сертифікат найвищого – платинового рівня.

Результати цієї роботи дадуть можливість представити КБЗ у більш ширших масштабах та інформувати європейське та світове співтовариство про природні цінності заповідника, сприяти розвитку рекреаційного потенціалу краю. Ми з нетерпінням очікуємо на результати аудиту та на висновки експертів щодо якості нашої Дикої природи Мараморщини. Оскільки приєднання нових територій КБЗ до Європейської мережі дикої природи стало б ще одним підтвердженням визнання цінності наших природних багатств та гарним доповненням до переліку здобутків установи за її 50-річну історію існування.

Микола РИБАК, директор КБЗ, заслужений природоохоронець України.

ОБГОВОРИЛИ ПРОБЛЕМИ ЗБЕРЕЖЕННЯ ГІРСЬКОЇ ПРИРОДНОЇ ТА КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ

● КОНФЕРЕНЦІЇ

У рамках XXV Міжнародного Гуцульського фестивалю, в Яремчі, 27 липня, на базі Карпатського національного природного парку, відбулася науково-практична конференція «Гуцульщина – XXI сторіччя: проблеми та перспективи збереження гірської природи та етнічної культури в гуцульському регіоні Українських Карпат в умовах глобалізації». Учасниками форуму, співorganizаторами якого виступили Яремчанська міська рада, Асоціація органів місцевого самоврядування регіону Гуцульщини та Всеукраїнське товариство «Гуцульщина», стали науковці, представники органів місцевого самоврядування, природоохоронних установ, культурно-освітніх інституцій та громадськості з різних регіонів України.

Під час пленарних та секційних засідань заслухано 30 доповідей та повідомлень, обговорено широке коло проблем збереження природної, історико-культурної спадщини та сталого розвитку Гуцульщини, як унікальної перлини України та європейської цивілізації.

Відкрив засідання конференції заступник директора з наукової роботи Карпатського національного природного парку, кандидат біологічних наук Олександр Киселюк.

Віце-прем'єр-міністр України з питань європейської та євроатлантичної інтеграції Іванна Климпуш-Цинцадзе у власній промові наголосила, що в умовах глобалізації, Гуцульщина має показати себе центром міжнародного туризму та розвиватись у збереженому унікальному природному середовищі. При цьому, організація раціонального природокористування у Карпатах, є нашою спільною відповідальністю. Ми повинні зупинити надмірні та незаконні вирубки лісів, забезпечити належний облік деревини.

Збереження гірської природи – державний пріоритет. На це спрямовані, прийняті нещодавно Закони України про стратегічну екологічну оцінку та про оцінку впливу на довкілля. Дуже важливою в цьому контексті є й розроблена за ініціативою уряду Польщі міжнародна макрорегіональна стратегія розвитку Карпатського регіону. Віце-прем'єр-міністр України пояснила, що Президент України не заветував Закон України про мораторій на вивіз лісу-кругляка, а висловив зауваження лише до тієї його частини, яка регулює експорт обробленої деревини до країн Євросоюзу.

До учасників конференції з вітаннями звернулись також: секретар Яремчанської міської ради Володимир Губарчук, перший заступник голови Івано-Франківської ОДА Марія Савка, заступник голови Івано-Франківської обласної ради Сергій Басараб та голова Всеукраїнського товариства «Гуцульщина» Дмитро Стефлюк.

Автор цих рядків детально зупинився на необхідності розробки та впровадженні дієвих еколого-економічних механізмів для збереження унікальних природних та культурних цінностей в Карпатському регіоні. У цьому контексті великі можливості закладені в ініційованій КБЗ ще 20 років тому Рамковій конвенції про охорону та сталий розвиток Карпат, а також Протоколах до неї «Про збереження та стале використання біологічного та ландшафтного різноманіття» (2009 р.), «Про сталі управління лісами» (2012 р.)

та «Про сталий туризм» (2017 р.), які ратифіковані Законами України, і зараз, на жаль, практично не виконуються.

Для виправлення ситуації важливий Указ Президента України від 21 листопада 2017 року №281/2017 «Про додаткові заходи щодо розвитку лісового господарства, раціонального природокористування та збереження природно-заповідного фонду», яким Кабміну доручено забезпечити реалізацію положень Рамкової конвенції про охорону та сталий розвиток Карпат й Протоколів до неї. Дуже важливо домогтись прийняття найближчим часом законопроектів (вони – у порядку денному Верховної ради) «Про внесення змін до деяких законів України щодо посилення державних гарантій для гірських високогірних населених пунктів» (реєстр. №7038 від 23.08.2017 р.) «Про природно-заповідний фонд України» та інших законодавчих актів України з питань охорони природно-заповідного фонду України» (реєстр. №510 від 19.01.2018 р.).

Багато цінних пропозицій та зауважень прозвучало у доповідях: «Роль Всеукраїнського товариства «Гуцульщина» у збереженні і примноженні етнокультурної спадщини гуцулів» (голови Всеукраїнського товариства «Гуцульщина» Дмитра Стефлюка); «Екологія природи, етнічної культури Українських Карпат – актуальна проблема державної, національної та духовної безпеки України» (доктора педагогічних наук, професора Галини Сагач Київський НУ); «Сталий розвиток територій населених пунктів Гуцульщини через розвиток туристично-рекреаційної галузі (на прикладі Яремчанської міської ради) (директора інституту екології Карпат НАН України, члена-кореспондента НАН України Миколи Козловського); «Роль природоохоронних територій у збереженні природної та культурної спадщини та перспективи їх розширення» (заступника директора з наукової роботи Карпатського національного природного парку, кандидата біологічних наук Олександра Киселюка), а також у виступах ораторів на засіданні секцій «Етнокультурна спадщина місцевих громад: проблеми та перспективи» й «Проблеми збереження та примноження природної спадщини в умовах глобалізації». За підсумками дискусій прийнято розгорнуту резолюцію та буде видано збірник матеріалів конференції.

Федір ГАМОР, заступник директора КБЗ, доктор біологічних наук, професор.



● СПІВПРАЦЯ З ГРОМАДАМИ

КБЗ ДОЛУЧИВСЯ ДО ФЕСТИВАЛЮ ЛІЖНИКАРСТВА

12 серпня, у с. Кваси відбувся І-й міжнародний фестиваль-ярмарок «Барви Карпатського ліжника», у проведенні якого взяв участь і колектив Карпатського біосферного заповідника.

Працівники Кевелівського природоохоронного науково-дослідного відділення на чолі з директором установи, заслуженим природоохоронцем М.П. Рибакком крокували у святковій фести-



валній ході. Колектив цього відділення активно надавав допомогу місцевій владі у виконанні підготовчих робіт до зустрічі гостей: цього року перед Квасами стояла важлива місія – приймати делегації з різних куточків Карпатського регіону України та з-за кордону (зокрема учасниками фесту стали представники «Союзу українців Румунії»). Працівники заповідника виготовляли лавки для глядачів святкового концерту, облагороджували фестивальну площу, надавали допомогу у встановленні виставкових наметів, облаштуванні фотозони.

Подбали кевелівці і про естетичний вигляд свого відділення, особливо вхідної арки, яка знаходиться прямо біля

траси «Мукачево-Рогатин»: відремонтували саму арку, оновили інформаційні стенди та їх конструкції, впорядкували туристичні маршрути і місця відпочинку, провели ремонтно-оздобувальні роботи на контрольно-перепускному пункті «Васкул». Така активна робота не лишилась непоміченою і на фестивалній сцені колективу ПНДВ в особі заступника начальника Ю. Зеленчука була вручена грамота.

Екопросвітники заповідника розгорнули на фестивалній площі виставковий намет і широко рекламували рекреаційно-туристичний потенціал своєї установи. Чимала кількість туристів, відпочиваючих санаторію «Гірська Тиса» дізналися про «Музей екології гір», візит-центри і маршрути заповідника, демонстраційне форелеве господарство та географічний центр Європи.

(Вл. інф.).

ЗІ ЗВЕРНЕННЯ ДО МІНІСТРА ЕКОЛОГІЇ ТА ПРИРОДНИХ РЕСУРСІВ УКРАЇНИ О.М. СЕМЕРАКА РАДОЮ НТР КБЗ ДО НАГОРОДИ – ЗАСЛУЖЕНО!

З 1997 року він входить до складу Науково-технічної ради КБЗ, а з грудня 2015 року є головою ради.

Ініціативний, грамотний, освічений та високопрофесійний керівник КБЗ має ґрунтовні знання щодо чинного законодавства і багаторічний практичний досвід у сфері охорони навколишнього природного середовища, заповідної справи, економіки та фінансів. Завдяки цьому вміло організовує і забезпечує основну діяльність заповідника, який визнаний за підсумками своєї багаторічної діяльності найкращим серед установ ПЗФ України. Це високе досягнення у значній мірі є персональною заслугою М.П. Рибак.

Він вніс вагомий вклад в охорону і збереження біологічного різноманіття та природних екосистем українських Карпат. За його безпосередньої участі проведено три етапи розширення КБЗ та вперше для установи розроблено і впроваджено в дію «Проект організації території та охорони природних комплексів КБЗ». Багаторічна і плідна діяльність Миколи Петровича у значній мірі сприяла досягненню заповідником стабільно високих результатів у своїй діяльності, а також міжнародного визнання. За його ініціативи, як голови координаційної ради КБЗ, 30 квітня 2013 року, на першому засіданні ради, підписано Меморандум про співпрацю в збереженні і сталому використанні природних комплексів КБЗ, як частини українсько-словацько-німецького об'єкта Всесвітньої природної спадщини ЮНЕСКО «Букові праліси Карпат та давні букові ліси Німеччини», який укладено між біосферним заповідником, Рахівською райдержадміністрацією та органами місцевого самоврядування району. Меморандум дав можливість змінити негативне ставлення громадськості до діяльності заповідника та створив умови для пошуку компромісних рішень. Наступні засідання Координаційної ради, проведені 20 жовтня 2016 року, 24 травня та 23 листопада 2017 року, були дуже продуктивними і дали можливість значно

поглибити співробітництво наукової установи з територіальними громадами. На останніх двох засіданнях за результатами звіту директора заповідника одностайно схвалено діяльність КБЗ з виконання вищезазначеного документу.

Також за останні роки адміністрація заповідника під керівництвом та за безпосередньої участі директора, доклавши максимум зусиль, успішно виконала рекомендації Міжнародної координаційної ради програми МАБ ЮНЕСКО стосовно територіальної реструктуризації біосферного резервату, завдяки чому, на 29 сесії Міжнародної координаційної ради програми «Людина і біосфера» (МАБ) (12-15 червня 2017 р., м. Париж) прийнято рішення про повну відповідність територіальної структури КБЗ критеріям Статутних рамок Всесвітньої мережі біосферних резерватів, що позбавило установу загрози бути виключеною з міжнародної мережі.

Микола Рибак активно впроваджує у життя ідею сталого розвитку і ефективного використання природних ресурсів КБЗ та всіляко підтримує населення у веденні ним традиційного природокористування. Зокрема, у 2016-2017 році ним укладено Угоди з громадами населених пунктів Рахівського та Тячівського районів про співпрацю щодо покращення ведення полонинського господарства, збереження полонинської культури і сталого використання природних комплексів на полонинах, розташованих як на території заповідника, так і за його межами. Під прямим керівництвом та за безпосередньої участі директора укладено і підписано Меморандум між КБЗ і обласним управлінням лісового та мисливського господарства про співпрацю щодо створення території сталого розвитку (transition area) в межах окремих державних лісогосподарських підприємств з метою забезпечення ведення лісового господарства на засадах сталого розвитку в регіоні. Також підписано Декларації про співпрацю між КБЗ та 17-

ма територіальними громадами сільських рад Рахівського і Тячівського районів про 17 Декларацій про співпрацю між заповідником та низкою сільських і селищних рад щодо включення їх території до складу перехідної зони Карпатського біосферного резервату.

Відповідно до Указу Президента України від 14 січня 2010 року за №25 «Про розширення території Карпатського біосферного заповідника», Микола Рибак професійно і успішно продовжив роботи щодо завершення розробки проекту землеустрою, забезпечив виконання землевпорядних робіт із внесення інформації про земельні ділянки заповідника до Державного земельного кадастру, успішно проведено роботи з розробленням для заповідника Проекту організації території та лісовпорядкування.

Професіоналізм і відповідальність директора у значній мірі сприяли міжнародному визнанню Карпатського заповідника і нагородженню його Європейським дипломом для природоохоронних територій ради Європи (1997, 2002, 2007 і 2012 рр.) та включення букових пралісів КБЗ до Переліку об'єктів Всесвітньої природної спадщини ЮНЕСКО (2007). За його ініціативи у 2016-2017 роках укладено Меморандум про взаєморозуміння щодо співробітництва в галузі охорони природи між КБЗ і Національним парком Угорщини «Дюна-Іполі». За багаторічну сумлінну працю, високий професіоналізм, особистий внесок у справу охорони навколишнього природного середовища, розвиток природно-заповідної справи в Україні у 2009 році Миколі Петровичу присвоєно почесне звання «Заслужений природоохоронець України». Неодноразово нагороджувався і Почесними Грамотами Мінприроди України (2003, 2008, 2011 рр.), Закарпатської обласної ради та обласної державної адміністрації (2003, 2010, 2012, 2018 рр.).

Ухвалено на Конференції трудового колективу КБЗ 25.06.2018 р. та рішення НТР від 14.08.18 р.



Многая, благая літ...

У вересні – жовтні цього року ювілейні роковини від днів народження урочисто відзначатимуть працівники Карпатського біосферного заповідника:

Михайло Юрійович КОЗУРАК, водій (60 р. – 27.09);

Віктор Миколайович ЩЕРБА, заступник начальника відділу СДО ПЗФ (55 р. – 07.10);

Віталій Григорович БРУС, електромонтер (50 р. – 12.10);

Марія Василівна КУХТА, відповідальний секретар журналу «Зелені Карпати» (60 р. – 14.10);

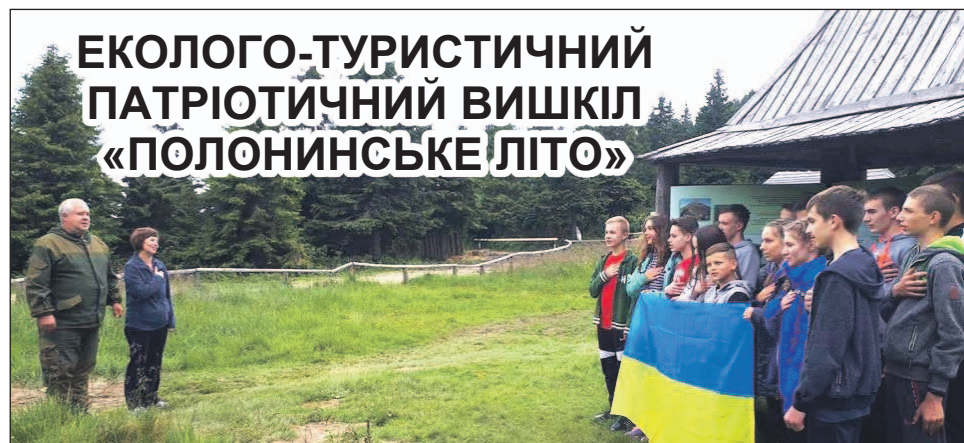
Василь Петрович КРІЧФАЛУШІЙ, природоохоронник Угольського ПНДВ (50 р. – 16.10).

Нехай дарують радість Вам літа,
Душа сто літ хай буде молодою,
Хай Вам рясні колосяться жита,
Джерела б'ють цілющою водою.
Хай друзі щиро в Ваш заходять дім,
І буде хліб й до хліба на столі!
Здоров'я й щастя зичим від душі!



Адміністрація заповідника.

Вперше, з 13 по 17 липня, в інформаційно-туристичному центрі «Високогір'ї Карпат» КБЗ, що в урочищі Перемичка відбувся еколого-туристичний патріотичний вишкіл «Полонинське літо». Участь у гірських випробуваннях взяли п'ятнадцять школярів 5-10 класів місцевих шкіл. Організували подію Карпатський біосферний заповідник, Рахівська міська рада та туристичний клуб «FUNROUTE». Керівниками табору стали начальник та заступник відділу екоосвітньо-виховної роботи КБЗ Вікторія Бундзяк, Іванна Колачук, вчитель географії Рахівської ЗОШ №2, керівник туристичного гуртка Антон Візавер та автор цих рядків.



ЕКОЛОГО-ТУРИСТИЧНИЙ ПАТРІОТИЧНИЙ ВИШКІЛ «ПОЛОНІНСЬКЕ ЛІТО»

Стартував перший табірний день звичайно з Гімну та підняття Державного прапора. А після короткої лекції Вікторії Бундзяк, про діяльність і завдання КБЗ та інструктажу, про правила поведінки в заповіднику, кожен учасник отримав кепку із логотипом вишколу, які для школярів закупила природоохоронна установа. Вже не вперше посприяли у проведенні еко-акцій депутатський корпус та голова Рахівської міськради Віктор Медвідь. Цього разу для учасників вишколу місцевим органом влади закуплено спорядження (чотири намети, шістнадцять спальних мішків і кариматів, два LED-ліхтарі та похідних душів), профінансоване харчування й трансфер учасників вишколу.

Першим викликом для школярів стало змагання із спортивного орієнтування на місцевості за азимутом. Учасники поділились на три команди, активно боролись за перемогу, та всі справились із завданням, за що отримали нагороди та грамоти. Наступного дня учасники вишколу здійснили сходження на г. Говерла. Незважаючи на складні погодні умови, сильний вітер, туман та дощ, всі піднялись на найвищу вершину України. Повернулися втомлені, але щасливі від того, що зробили це. Відігріваючись гарячим чаєм із «яферничча» за допомогою «шишкофона» підкорювачі ділилися враженнями.

На жаль, погода все таки внесла корективи у наші плани і унеможливила сходження на г. Петрос. Третього дня керівники табору організували невелику наукову

конференцію на тему «Будівництво гірськолижного курорту «Свидовець» – переваги та загрози». Учасники поділились на дві команди: «Забудовники» та «Екологи». Через три години активної підготовки «прокурори» та «адвокати» зустрілись на громадських слуханнях. У підсумку, «Забудовники» погодились будувати курорт дотримуючись екологічних норм та стандартів під наглядом екологів-активістів. «Екологи» все ж наполягали на розвитку «зеленого туризму» та збереженні природи Карпат. Після закінчення конференції діти взяли участь в екологічних іграх, які організувала Іванна Колачук.

Завершився вишкіл спортивними змаганнями зі стрільби з пневматичної гвинтівки по мішенях та неповному розбиранні автомата АК-74. Всі учасники, в т.ч. дівчата показали хороші результати, отримали свідоцтва про сходження на Говерлу, а переможці спортивних змагань – грамотами. Перший вишкіл відбувся! Страви, приготовлені на вогні, джерельна вода та активний відпочинок назавжди запам'ятаються всім нам. Сподіваємось, що всі учасники отримали хороші враження, адже головною метою було оздоровлення дітей, прищепити їм навики орієнтування у незнайомій місцевості, розпалювати вогонь, розбивати намет, дослідити ґрунт, ландшафт, фауну високогір'я та інше. Щиро сподіваємось, що табір стане щорічним.

Ігор КАЛЬБА,

завідувач «Музею екології гір» КБЗ.

ПРОВЕДЕНО ДОРОЖНЬО-РЕМОНТНІ РОБОТИ НА ТЕРИТОРІЇ КЕВЕЛІВСЬКОГО ПНДВ КБЗ

Адміністрацією КБЗ виконуються першочергові заходи для підтримання у належному стані наявних лісових доріг на власній території без яких неможливо забезпечити відповідну охорону заповідної території, а також ведення полонинського господарства місцевими жителями. Саме тому керівництвом Кевелівського ПНДВ, за сприяння адміністрації заповідника, у стислі терміни організовано проведення комплекс ремонтних робіт під'їзних доріг до високогір'я на території відділення.

Слід зазначити, що частина дороги, яка знаходиться на території ур. Кевелів зазначеного відділення, не перебуває на балансі КБЗ, проте широко використовується місцевими жителями для звозення молочної продукції з полонин. Тому, для сприяння традиційному господарюванню населення, працівниками Кевелівського ПНДВ проведено ремонт цієї ділянки. Допомогу в цьому їм надали: адміністрація заповідника, надавши відділенню екскаватор, та приватний підприємець В.Д. Муханюк, який виділив відділенню автомобіль. Всі ремонтні роботи з відновлення дороги, що



проходить поза територією КБЗ працівники відділення виконали.

Крім того, в рамках виконання положень Меморандуму та Угоди про співпрацю у питаннях покращення ведення полонинського господарства, збереження полонинської культури і сталого використання природних комплексів на території КБЗ, за кошти заповідника проведено і плановий ремонт власних під'їзних доріг до полонин Шумнеска, Менчіл Квасівський та в ур. Кевелів.

Керівництво служби державної охорони Кевелівського ПНДВ.

ЕКООСВІТНЯ ДІЯЛЬНІСТЬ ● СТУДЕНТСЬКІ ПРАКТИКИ В КБЗ

Щороку в Карпатському біосферному заповіднику проходять практику студенти з вищих навчальних закладів України та з-за кордону. Цьогоріч з програмою практики в заповідник завітали студенти з УжНУ, ЧНУ ім. Ю. Федьковича, Харківського НУ ім. В.Н. Каразіна, Тернопільського національного педагогічного університету ім. В. Гнатюка. Вже вкотре з навчальною програмою відвідали заповідник студенти з Університету сталого розвитку (м. Еберсвальде, ФРН).

Більш масштабна комплексна програма перебування очікувала на студентів-екологів з Національного транспортного університету кафедри екології та БЖД і Національного університету «Києво-Могилянської академії», практика яких проходила в червні-липні. Студенти Транспортного університету були поділені на дві групи і більшу частину практики провели в Долині нарцисів ім. професора В. Комендаря та Угольському ПНДВ. У Долині нарцисів одна з груп студентів, зокрема, розчищали вербові зарості. А ті, хто перебували в Малій Угольці, знайомились з буковими пралісами КБЗ. На центральній садибі заповідника дві студентські команди взяли участь в екологічному квесті, який проходив стежкою, що веде до мінерального джерела в урочищі Підділ.

Впродовж двох тижнів студенти були учасниками різнопланових занять. Орнітологічні та ентомологічні проводили фахівці зоологічної лабораторії заповідника, к.б.н. Б.І. Годованець та Є.К. Ляшенко. Перша частина навчальних зустрічей була теоретичною і включала інформативні презентації. Практична частина занять відбувалася у дендропарку заповідника. Науковий співробітник зоологічної лабораторії КБЗ В.В. Покин'єв та фахівець Музею С.І. Бендик продемонстрували студентам одного з жителів акваторіуму – полоза лісового.

Завершилась практика студентів цікавими заняттями з екологічної освіти. Начальник відділу екологічної освітньо-виховної роботи В.В. Бундзяк розповіла студентам про основні принципи екоосвітньої роботи з різними фокусними групами, структуру та організацію роботи свого підрозділу, який очолює, а також про щорічні просвітницькі акції з дошкіллями, школярами тощо. Заступник начальника відділу екоосвіти І.Ю. Колачук проводила з групами цікаві екоігри у конференц-залі та на свіжому повітрі. Крім того, між студентами відбувалися міні-конференції з використанням своєрідних «дерев дій», під час яких дискутували щодо доцільності побудови нового мега-курорту на Свидовецькому хребті.

Юнаки та дівчата разом з керівниками своїх груп підкорили гору Говерлу, відвідали майже усі інформаційно-туристичні та еколого-освітні центри заповідника, зокрема, «Музей екології гір», суходільний географічний центр Європи, демонстраційне форелеве господарство, пройшлися екостежиною до Соколиного Берда (ур. Кузій). Усі вони повернулися додому сповнені надзвичайно позитивних вражень від перебування у Карпатському біосферному заповіднику, адже набули тут нових знань, а з працівниками установи поділились енергетикою і позитивними емоціями.

Зоряна ЛІПЧАК,
провідний фахівець відділу ЕОБВ КБЗ.



Вісник
КАРПАТСЬКОГО БІОСФЕРНОГО ЗАПОВІДНИКА
РЕГІОНАЛЬНА ЕКОЛОГІЧНА ГАЗЕТА

Контактні телефони: (03132) 2-21-93, 2-29-14.
Електронна пошта: cbr-rakhiv@ukr.net
<http://cbr.nature.org.ua>
Засновник і видавець:
Карпатський біосферний заповідник.

АДРЕСА РЕДАКЦІЇ:
вул. Красне Плесо, 77,
а/с 8, м. Рахів, 90600,
Закарпатська обл.

РЕДКОЛЕГІЯ:
Федір Гамор (шеф-редактор),
Андріана Леле,
Микола Рибак,
Юрій Беркела,
Богдана Москалюк,
Ярослав Довганич,
Вікторія Бундзяк,
Олег Борик (верстка).

Відповідальність за достовірність фактів несе автор.

Газету віддруковано в ФОП Федченко С.В.,
вул. Чкалова, 32/32, м. Харків.

Замовлення № 36747

Тираж – 1300 примірників.

Газета виходить раз на два місяці.

Свідоцтво про державну реєстрацію Зт № 401 від 25.01.2006 року